

МІНІСТЕРСТВО КУЛЬТУРИ УКРАЇНИ
ХАРКІВСЬКА ДЕРЖАВНА АКАДЕМІЯ ДИЗАЙНУ І МИСТЕЦТВ

ЗАТВЕРДЖЕНО

Приймальною комісією

Харківська державна академія
дизайну і мистецтв

« 31 » *березня* 2026 р.,

протокол № *1*

В.о. голови приймальної комісії
Владислав КУТАТЕЛАДЗЕ

ПРОГРАМА ФАХОВОГО ВСТУПНОГО ВИПРОБУВАННЯ
для вступу на третій (освітньо-творчий) рівень вищої освіти
ступеня доктора мистецтв зі спеціальності
В4 Образотворче мистецтво та реставрація
галузі знань В Культура, мистецтво та гуманітарні науки
освітньо-творча програма:
Візуальні мистецтва
(денна форма навчання)

ВСТУП

Програма творчого вступного випробування для прийому на навчання осіб, які здобули освітній ступінь (освітньо-кваліфікаційний рівень) магістра (спеціаліста), для здобуття третього (освітньо-творчого) рівня вищої освіти ступеня доктора мистецтв із зазначеної спеціальності реалізує узагальнюючу функцію та має на меті оцінити знання абітурієнтів щодо принципів, закономірностей і розвитку образотворчого мистецтва.

Знання, що мають продемонструвати особи, які вступають до аспірантури, з дисципліни «Образотворче мистецтво і реставрація»:

- знання і розуміння теоретичного матеріалу основних розділів курсу (зміст предмету, завдань, структури й функцій мистецтвознавчого знання; особливості мистецтвознавчої проблематики й пізнавальних принципів);
- знання особливостей основних історичних періодів розвитку образотворчого мистецтва і реставрації творів мистецтва, їх загальних і відмінних характеристик;
- знання змісту основних тенденцій розвитку теорії образотворчого мистецтва і реставрації творів мистецтва.

Практичні навички, що демонструє вступник до аспірантури :

- володіння основними методами мистецтвознавчого аналізу;
- орієнтація в історико-мистецтвознавчому матеріалі, вміння аналізувати погляди й теорії в мистецтвознавчому теоретичному дискурсі;
- вміння аргументувати власну теоретичну позицію й артикулювати принципи фахового знання;
- вміння застосовувати отримані знання при аналізі актуальних проблем наукових досліджень;
- самостійно визначати смисл і напрямок своєї наукової та практичної діяльності.

Компетентності, які має продемонструвати вступник до аспірантури:

- володіння теоретичним матеріалом для одержання системного знання в конкретній професійній сфері;
- навички теоретичного синтезу й узагальнення, володіння методологічним інструментарієм для успішного здійснення теоретичної й практичної діяльності;
- самостійне критичне мислення й вміння обґрунтувати власну теоретичну позицію;
- засвоєння та вміння використовувати на практиці принципів наукової дискусії і цивілізованого міжкультурного діалогу (об'єктивності, академічній коректності, толерантності).

ПИТАННЯ ДО ТВОРЧОГО ВСТУПНОГО ВИПРОБУВАННЯ ЗІ СПЕЦІАЛЬНОСТІ ДЛЯ ВСТУПУ НА ЗДОБУТТЯ ОСВІТНЬО-ТВОРЧОГО СТУПЕНЯ ДОКТОРА МИСТЕЦТВ

Програма фахового вступного випробування спрямована на виявлення рівня теоретичних знань вступників у галузі мистецтвознавства, зокрема з історії зарубіжного та українського мистецтва, а також основ реставрації творів мистецтва. Екзаменаційний білет містить два питання, на які вступник має надати комплексну розгорнуту усну відповідь.

ЗАРУБІЖНЕ МИСТЕЦТВО

1. Канон в мистецтві стародавнього Єгипту. Основні пам'ятки мистецтва.
2. Основні пам'ятки мистецтва Стародавньої Греції. Роль її художніх принципів в історії європейського мистецького розвитку.
3. Візантійська художня система, її особливості.
4. Синтез мистецтв у готичній архітектурі.
5. Ренесанс в Італії. Провідні майстри стилю.
6. Стиль класицизм. Особливості розвитку класицизму в європейському образотворчому мистецтві.
7. Стиль бароко. Особливості розвитку в європейському образотворчому мистецтві.
8. Імпресіонізм та постімпресіонізм як стильові напрямки. Сутність імпресіоністичної колористичної реформи та оновлення системи пленеру. Основні представники.
9. Стиль модерн в європейському мистецтві. Регіональні особливості окремих шкіл. Основні представники.
10. Авангардні течії в європейському образотворчому мистецтві першої третини ХХ ст.
11. Реставрація пам'яток мистецтва. Формування наукових принципів.
12. Мистецтво постмодернізму. Ключові напрямки та представники.

УКРАЇНСЬКЕ МИСТЕЦТВО

1. Українська ікона. Особливості розвитку. Ікона храмова і хатня. Національні особливості.
2. Українське бароко. Етапи розвитку. Основні пам'ятки. Національні особливості.
3. Творчість Т.Г. Шевченка як мистця. Аналіз програмних творів. Роль у розвитку національного українського мистецтва.
4. Український пейзаж кін. ХІХ – перш. третини ХХ ст. Особливості розвитку. Основні регіональні центри.
5. Мистецтво українського модерну і символізму. Основні представники.

6. Георгій Нарбут. Його пошуки національної форми в мистецтві української графіки.
7. Михайло Бойчук та його школа «українського монументалізму».
8. Василь Кричевський. Основні види його мистецької діяльності. Особливості стильової еволюції в творчості.
9. Український авангард: напрямки, представники, місце в історії європейського мистецтва.
10. Український мистецький нонконформізм др. пол. ХХ ст. Сутність феномену, основні центри, представники.
11. Українське візуальне мистецтво ХХІ століття.
12. Історія розвитку реставраційної справи в Україні. Основні сучасні школи.

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

1. Білецький П. О. Українське мистецтво та архітектура кінця ХІХ – початку ХХ ст. НАН України. Ін-т мистецтвознав., фольклористики та етнології ім.М.Т.Рильського. – К. : Наук. думка, 2000. 240 с.
2. Годж С. Коротка історія мистецтва. Львів: Видавництво старого Лева, 2022. 224 с.
3. Голубець О. Мистецтво ХХ століття: український шлях. Львів: Колір ПРО сервіс, 2012. 199 с.
4. Гомбріх Е.Г. Оповідь про мистецтво/ пер. з англ. А.Накорчевський. Київ: ArtHuss, 2024. 664 с.
5. Горбачов Д. О. Авангард. Українські художники першої третини ХХ ст. Київ : Мистецтво, 2016. 320 с.
6. Димщиць Е. «Український Пікассо» – Олександр Богомазов (1991). *Бібліотека українського мистецтва*: вебсайт. 06.11.2014. URL: <http://uartlib.org/ukrayinskiy-pikasso-oleksandr-bogomazov/>(дата звернення: 20.03.2026)
7. Жан-Клод Маркаде. Малевич. Київ: Родовід, 2013. 304 с.
8. Жолтовський П.М. Художнє життя на Україні в ХVІ – ХVІІІ ст. Київ: Наукова думка, 1983. 179 с.
9. Історія мистецтва від найдавніших часів до сьогодення. Заг. ред.. Стівена Фартінга. Харків: Vivat, 2019. 575 с.
10. Історія українського мистецтва. У 5-ти т. / ІМФЕ НАН України ім. М.Т. Рильського. Т. 3 (Мистецтво другої половини ХVІ – ХІІІ століття [ред. Д. Степовик]. Київ, 2011. 1087 с.: іл.

11. Історія українського мистецтва. У 5-ти т. / ІМФЕ НАН України ім. М.Т. Рильського. Т. 4 (Мистецтво ХІХ століття) [ред.. В. Рубан]. Київ, 2006. 760 с., іл.
12. Історія українського мистецтва. У 5-ти т. / ІМФЕ НАН України ім. М.Т. Рильського. Т. 5 (Мистецтво ХХ століття) [голов. ред. Г. Скрипник, наук. ред. Т. Кара-Васильєва]. Київ, 2007. 1048 с., іл.
13. Кара-Васильєва Т. Народне мистецтво і художники авангарду : [стаття з журналу «Народне мистецтво», № 3/4 за 2001 рік]. *Бібліотека українського мистецтва*: вебсайт. 07.11.2018. URL: <http://uartlib.org/narodne-mystetstvo-hudozhnyku-avangardu/>(дата звернення: 20.03.2026).
14. Кара-Васильєва Т.В. Стиль модерн в Україні. Київ, 2021. 215 с/ Кара-Васильєва Т., Чегусова З. Декоративне мистецтво України ХХ століття: У пошуках «великого стилю». Київ: Либідь, 2005. 274 с.
15. Кашуба-Вольвач О. Олександр Богомазов. Автопортрет. Київ : Родовід, 2012. 108 с.
16. Крвавич Д. П. Українське мистецтво: навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл.: У 3 ч. Ч. 1. Львів : Світ, 2003. 255 с.
17. Крвавич Д. П. Українське мистецтво: навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл.: У 3 ч. Ч. 2. Львів : Світ, 2004. 267 с.
18. Крвавич Д. П. Українське мистецтво : навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл.: У 3 ч. Ч. 3. Львів: Світ, 2005. 267 с.
19. Лагутенко О. Українська графіка першої третини ХХ століття. Київ: Грані-Т, 2006. 240 с.
20. Овсійчук В.А. Майстри українського бароко. Київ, 1991. 400 с.
21. Овсійчук М.А. Мистецька спадщина Тараса Шевченка у контексті європейської художньої культури. Львів: Ін-т народознавства НАН України, 2008. 414 с.
22. Павлова Т. Чечик В. Борис Косарев. 1920-ті роки. Від малярства до театрально-кіно-фото. Київ :Родовід, 2009. 288 с.
23. Павлова Т. Мистці українського авангарду в Харкові. Харків: Графпром, 2015. 474 с.
24. Рубан-Кравченко В. Кричевські і українська художня культура ХХ століття. Василь Кричевський. Київ: Криниця, 2004. 704 с.
25. Смирна О. Століття нонконформізму в українському візуальному мистецтві: Монографія / Ін-т проблем сучасного мистецтва НАМ України. Київ: Видавництво Фенікс, 2017. 480 с.: іл.
26. Соколюк Л. Михайло Бойчук та його школа. Харків: Видавець Олександр Савчук, 2014. 386 с.
27. Соколюк Л. Михайло Жук: мистець-літератор. Харків: Видавець Олександр Савчук, 2018. 255 с.

28. Степовик Д. Історія української ікони Х – ХХ ст. Київ: Либідь, 1996. 140 с. Степовик Д. Українська ікона: Іконотворчий досвід діаспори. Київ: Балтія друк, 2008. 160 с.
29. Український авангард: Альбом / Авт. вступ ст. та упор. Д. Горбачов. Київ: Мистецтво, 1996.
30. Українські мистці у світі: Матеріали до історії українського мистецтва ХХ ст.. Авт.-упор. Г. Стельмащук. Львів: Априорі, 2013. 520 с.
31. The paintings that revolutionized art. Munich – London – New-York. 2016 (first published in hardback in 2013), 105 p.
32. Chilvers, Ian (2005). The Oxford dictionary of art (3rd ed.). [Oxford]: Oxford University Press. ISBN 0198604769.

КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ

Відповіді на питання вступників на третій (освітньо-науковий) рівень, оцінюються за 200 бальною системою. При цьому оцінюються якість науково-теоретичних знань, точність і повнота відтворення фактів, уміння аналізувати мистецькі явища і твори, уміння грамотно і логічно викладати думки. Мінімальний прохідний бал – 152.

У балах оцінка та за національною шкалою		Пояснення
Високий рівень		
100-200	200	Відповіді на питання екзаменаційного білету повні, коректні та виважені. У структурі відповіді присутня постановка проблеми, її обґрунтування, аналіз та висновки. Авторська точка зору обґрунтована та послідовна. Продемонстровано володіння понятійно-термінологічним апаратом. Вступник демонструє знання фахової літератури, засвідчує вміння критично мислити, вести дискусію

	190-199	Відповіді на питання екзаменаційного білету повні, коректні та виважені. У структурі відповіді присутня постановка проблеми, її обґрунтування, аналіз та висновки. Авторська точка зору обґрунтована та послідовна. Продемонстровано володіння понятійно-термінологічним апаратом. Вступник демонструє знання фахової літератури, засвідчує вміння критично мислити, вести дискусію. Але може відчувати деякі труднощі під час проведення дискусії.
Достатній рівень		
	181 – 189	Відповіді на питання екзаменаційного білету в цілому повні, коректні та виважені. У структурі відповіді присутня постановка проблеми, її обґрунтування, аналіз та висновки. Авторська точка зору переважно обґрунтована та послідовна. Продемонстровано володіння понятійно-термінологічним апаратом. Вступник у відповіді спирається на фахову літературу, вміє дискутувати щодо зазначених питань. Утім, частково наявні помилки, труднощі під час дискусії.
	171 – 180	Відповіді на питання екзаменаційного білету в цілому повні, коректні та виважені. У структурі відповіді присутня постановка проблеми, її обґрунтування, аналіз та висновки. Авторська точка зору переважно обґрунтована та послідовна. Продемонстровано володіння понятійно-термінологічним апаратом. Вступник у відповіді спирається на фахову літературу, вміє дискутувати щодо зазначених питань. Утім, наявні помилки у володінні фаховою літературою, деякі фактичні помилки і відчуються труднощі під час дискусії.
	162 - 170	Відповіді на питання екзаменаційного білету більш-менш повні, коректні. У структурі відповіді присутні аналіз та висновки. Продемонстровано володіння понятійно-термінологічним апаратом. Вступник у відповіді спирається на фахову літературу, вміє дискутувати щодо зазначених питань. Утім, наявні помилки у володінні фаховою літературою, деякі фактичні помилки і відчуються труднощі в обґрунтуванні авторської точки зору і під час дискусії.
	152 - 161	Відповіді на питання екзаменаційного білету більш-менш повні, коректні. У структурі відповіді присутні аналіз та висновки. Продемонстровано володіння понятійно-термінологічним апаратом. Вступник у відповіді спирається на фахову літературу, вміє дискутувати щодо зазначених питань. Утім, наявні помилки у володінні фаховою літературою, деякі фактичні помилки, часом не вистачає послідовності і відчуються труднощі в обґрунтуванні авторської точки зору і під час дискусії.
Середній рівень		

	132 - 151	Відповіді на питання екзаменаційного білету більш-менш повні, але не завжди коректні. У структурі відповіді присутні аналіз та висновки. Продемонстровано володіння понятійно-термінологічним апаратом. Вступник у відповіді спирається на фахову літературу, вміє дискутувати щодо зазначених питань. Утім, наявні помилки у володінні фаховою літературою, деякі фактичні помилки, часом не вистачає послідовності і відчуваються труднощі в обґрунтуванні авторської точки зору і під час дискусії.
	133 - 142	Відповіді на питання екзаменаційного білету більш-менш повні, але не завжди коректні. У структурі відповіді присутні аналіз та висновки, але трапляються помилки. Продемонстровано володіння понятійно-термінологічним апаратом. Вступник у відповіді спирається на фахову літературу, вміє дискутувати щодо зазначених питань. Утім, наявні помилки у володінні фаховою літературою, деякі фактичні помилки, а також помилки в історіографічному аспекті, часом не вистачає послідовності і відчуваються труднощі в обґрунтуванні авторської точки зору і під час дискусії.
	124 - 132	Відповіді на питання екзаменаційного білету більш-менш повні, коректні. У структурі відповіді присутні аналіз та висновки. Продемонстровано володіння понятійно-термінологічним апаратом. Вступник у відповіді спирається на фахову літературу, вміє дискутувати щодо зазначених питань. Утім, наявні помилки у володінні фаховою літературою, деякі фактичні помилки, а також помилки в історіографічному або формально-логічному аспекті, часом не вистачає послідовності і відчуваються труднощі в обґрунтуванні авторської точки зору і під час дискусії.
Недостатній рівень		
	123 -100	Відповіді на питання екзаменаційного білету представлені в неповному обсязі, є некоректними та помилковими в історіографічному або формально-логічному аспектах. Структура відповіді не послідовна. Аналіз проблеми відсутній. Продемонстровано слабе володіння понятійно-термінологічним апаратом. Вступник у відповіді допускає вагомі неточності та помилки.